

Місячний Економічний Моніторинг України

- Парламент проголосував за відставку Кабінету Міністрів, аргументувавши це рішення незадовільним розв'язанням газового конфлікту з Росією.
- У 2005 році реальний ВВП зріс на помірні 2,4%.
- Ціна газу для українських підприємств зросла майже до 100 доларів США за тисячу кубометрів.
- США відновили переваги Генеральної системи преференцій для України, які були призупинені у серпні 2001 року.
- У 2005 році дефіцит державного бюджету склав 7,9 млрд. грн., причому його рівень був нижче 2% від ВВП.
- У 2005 році дефіцит Пенсійного фонду становив 16,3 млрд. грн. (4% від ВВП).
- Споживчі ціни зросли на 10,3% у 2005 році.
- У 2005 році комерційні банки отримали 2,4 млрд. грн. прибутку, що на 90% вище за показник 2004 року.

**№2 (64)
лютий
2006**

Населення: 47 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 27%
Сільськогосподарське виробництво/ВВП: 10%
Інвестиції/ВВП: 19%
Експорт: Росія 18%, ЄС 29%
Імпорт: Росія 40%, ЄС 32%

Політика: Парламент проголосував за відставку Кабінету Міністрів

Критична оцінка розв'язання газового конфлікту з Росією, а також прихований намір окремих політичних сил послабити пропрезидентські сили стали причиною рішення парламенту щодо відставки Кабінету Міністрів. Це рішення підтримали 250 з 405 присутніх депутатів, у тому числі представники Комуністичної партії, Партії регіонів, Аграрної партії та Блоку Юлії Тимошенко. Відповідно до змін до Конституції, які набули чинності з січня 2006 року, парламент отримав право відправити уряд у відставку, однак на сьогодні він ще не набув права призначати новий уряд. Президент та Прем'єр-міністр оголосили, що вони не вважають рішення парламенту конституційним. Для розв'язання цієї кризи Президент звернувся до Конституційного суду України. Однак цей суд сьогодні працює в неповному складі, оскільки парламент не бажає привести до присяги новопризначених суддів. Таким чином, де-факто Кабінет Міністрів на чолі з Юрієм Єхануровим продовжуватиме виконувати свої обов'язки до парламентських виборів.

Президент України Віктор Ющенко відкликав свій підпис під меморандумом про співпрацю з опозицією, мотивувавши своє рішення порушенням іншою стороною принципу спільних дій задля підтримки політичної стабільності в країні. Представники пропрезидентської партії "Наша Україна" навіть закликали до розпуску парламенту та встановлення в країні прямого президентського правління. Висловлення недовіри уряду стало першою спробою парламенту використати свої розширені повноваження, які він отримав в результаті набуття чинності конституційної реформи, яка перетворила Україну з президентської на парламентську республіку. В.Ющенко заявив, що він може винести питання щодо конституційної реформи на всенародний референдум.

Реальний сектор: Реальний ВВП зріс на 2,4% у 2005 році

Згідно з оперативними даними Держкомстату у 2005 році реальний ВВП зріс на 2,4%. Це найнижчі темпи від початку економічного зростання у 2000 році. З боку пропозиції, уповільнення зростання пов'язано зі значним сповільненням економічної активності у сільському господарстві (0,8%) та обробній промисловості (3,0%), а також падінням доданої вартості у будівництві (-6,6%) та торгівлі (-8,3%). Якщо нижчі темпи зростання сільського господарства пояснюються ефектом високої статистичної бази та помірним врожаєм зерна, то уповільнення в обробній промисловості значною мірою пов'язано з падінням

Джерело: Держ комстат
P – попередня оцінка

Інститут Економічних Досліджень та Політичних Консультацій
 вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
 Тел. (+38044) 278-6342
 Факс (+38044) 278-6336
 E-mail: institute@ier.kiev.ua
<http://www.ier.kiev.ua>

виробництва у металургії. Падіння будівництва є віддзеркаленням низької інвестиційної активності в країні.

За даними за дев'ять місяців, кінцеве споживання домогосподарств залишалось рушійною силою зростання ВВП з боку попиту (17,0% дпр). Водночас воно стимулює імпорт. Наприклад, попит на предмети домашнього вжитку, зокрема на побутову техніку, зріс на 36,6% дпр що було зумовлено лібералізацією імпорту. Низький показник зростання ВВП пояснюється зниженням зовнішнього попиту, який призвів до скорочення реального експорту товарів і послуг (-10,5% дпр) та гальмування інвестиційної діяльності, що негативно вплинуло на формування реального валового нагромадження основного капіталу (-1,0% дпр).

Промислове виробництво у 2005 році зросло лише на 3,1% порівняно з 12,5% у попередньому році. Стабільні темпи росту в харчовій та хімічній промисловості були нівельовані падінням в металургії та зниженням темпів зростання в машинобудівному секторі.

Галузеві тенденції: Ціни на газ зросли для промислових виробників

Енергетика. Внаслідок підвищення цін на імпортний газ у січні, за даними "Нафтогазу", ціна на газ для українських промислових споживачів підвищилася до рівня майже 100 доларів США за тисячу кубометрів (разом з ПДВ). Тим не менш, навіть ця ціна покриває лише біля 90% вартості російського та туркменського газу. Вартість газу, який використовується підприємствами теплопостачання, ще більше віддалена від рівня покриття витрат. Тому очікується подальше підвищення ціни на газ.

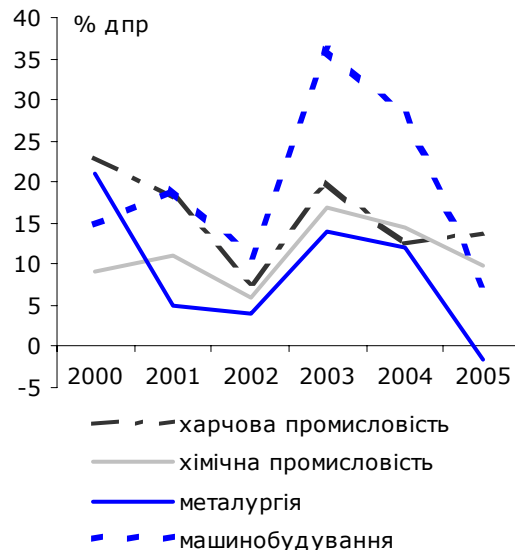
Приватизація. В 2006 році надходження від приватизації заплановані на рівні 2,12 млрд. грн., що є досить поміркованим показником порівняно з історично найвищим обсягом надходжень в 2005 році, який перевищив 20 млрд. грн. Приватизаційні плани на 2006 рік досі залишаються невизначеними. В січні Президент підписав закон, який забороняє приватизацію в 2006 році великого машинобудівного підприємства «Турбоатом» та хімічного підприємства Одеський припортовий завод. На перший погляд здається, що таке рішення є правильним, особливо враховуючи політичну та економічну нестабільність напередодні парламентських виборів у березні. З іншого боку призупинення приватизації та відсутність нової програми приватизації підриває послідовність та ефективність процесу трансформації власності.

Сільське господарство. З 20 січня 2006 року Росія заборонила імпорт тваринницької продукції (в тому числі молочної продукції) з України, як стверджується, через чисельні порушення російського ветеринарного законодавства. Оскільки Росія є важливим експортним ринком для України, на який припадає 63% від загального обсягу експорту молочної продукції, вітчизняні виробники зазнають значних втрат переважно через зниження закупівельних цін. До цього ж заборона призведе до збільшення пропозиції на внутрішньому ринку продукції відповідних товарів та зниження цін на них.

Зовнішній сектор: США відновили переваги Генеральної системи преференцій для України

В січні США покращили рейтинг України з "пріоритетної закордонної країни" на "країну у пріоритетному списку спостереження" щодо захисту прав інтелектуальної власності. В результаті США відновили дію Генеральної системи преференцій (ГСП) для України, яка була призупинена в серпні 2001 року. Перегляд статусу України став можливим після того, як Верховна Рада в липні 2005 року прийняла закон, що запроваджує кримінальну відповідальність за виробництво піратських лазерних дисків. ГСП передбачає преференційний безмитний режим для 3400 товарів, в тому числі таких, як вироби з заліза і сталі, електричні вироби, товари залізничного машинобудування та казеїн.

Динаміка виробництва ключових секторів промисловості

Джерело: Держ комстат

Надходження від приватизації

Джерело: Держ авне казначейство

За даними Держкомстату, в січні-листопаді експорт товарів зріс на 5,6% дпр в доларовому виразі, а імпорт - на 24,6% дпр. В результаті від'ємний баланс торгівлі товарами сягнув 1,3 млрд. доларів США порівняно з позитивним сальдо в 3,4 млрд. доларів США в аналогічному періоді 2004 року. Лібералізація імпортного режиму, реальне підвищення курсу гривні, зростання цін на нафту та зниження зовнішнього попиту є основними причинами, які призвели до від'ємного торгового балансу.

Фіскальна політика: Дефіцит державного бюджету склав менше 2% від ВВП в 2005 році

В 2005 році рівень надходжень до Державного бюджету становив 99% від запланованого. Зокрема, перегляд плану дозволив перевиконати надходження від податку на прибуток підприємств, а також від прибутків державних підприємств відповідно на 4% та 7%. Незважаючи на зниження рівня заборгованості з відшкодування ПДВ до 0,6 млрд. грн., надходження від ПДВ були перевиконані на 1%. В той же час держава недоотримала рентні платежі та прибутки НБУ, які були виконані відповідно на 89% та 79%. Видатки Державного бюджету залишились на 4% нижчі за річний план. Дефіцит Державного та зведеного бюджетів склав відповідно 7,9 млрд. грн. та 7,7 млрд. грн. (менше ніж 2% від ВВП) в 2005 році.

Соціальний сектор: В 2005 році дефіцит Пенсійного фонду склав 16,3 млрд. грн.

Згідно з інформацією Пенсійного фонду у 2005 році його витрати на пенсійні виплати подвоїлись порівняно з витратами у 2004 році та перевищили 64 млрд. грн., що складає майже 16% від ВВП. Величина трансферту з Державного бюджету до Пенсійного фонду досягла 22,7 млрд. грн., з якого 16,3 млрд. грн. (близько 4% від ВВП) були спрямовані на фінансування дефіциту фонду. Це у 2,7 рази більше, ніж було передбачено у Державному бюджеті на 2005 рік, затвердженому у грудні 2004 року. На 2006 рік трансферт з Державного бюджету заплановано на рівні 7,3 млрд. грн. Хоча запланований дефіцит є нижчим ніж у 2005 році, він може збільшитись протягом року, якщо уряд не буде проводити політику, спрямовану на покращення бізнес-клімату, стимулюючи, таким чином, зростання заробітної платні в економіці.

Монетарна політика: В 2005 році споживчі ціни зросли на 10,3%

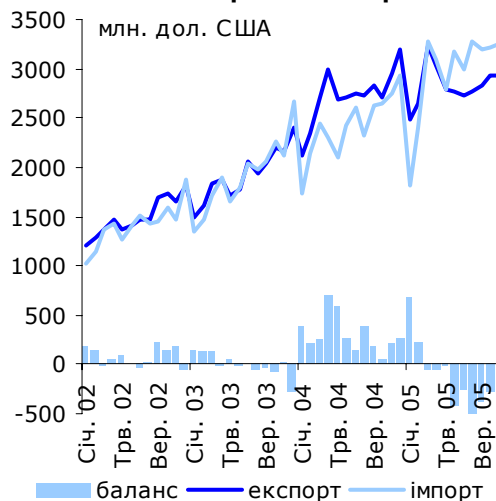
В 2005 році споживчі ціни зросли на 10,3% дпр. Таким чином, вже другий рік поспіль інфляція перевищує десятивідсотковий рівень. Ключовим фактором зростання рівня споживчих цін було підвищення попиту домогосподарств на продукти харчування, яке не було підтримано адекватним зростанням пропозиції. Попит стимулювався політикою збільшення соціальних виплат та зарплати, тоді як пропозиція була обмежена наявними промисловими потужностями та політикою протекціонізму у сільському господарстві. Хоча у другій половині 2005 року зростання цін на продукти харчування уповільнилось, що призвело до зменшення інфляції споживчих цін, зростання тарифів на послуги, зокрема, тарифів на транспорт, електроенергію та комунальні послуги, стало додатковим інфляційним фактором.

Темпи зростання монетарних агрегатів у 2005 році повторювали стрімку позитивну динаміку минулих років, що зайвий раз свідчить про немонетарний характер інфляції. Монетарна база зросла на 53,9%, тоді як пропозиція грошей на 54,8%. Зростання пропозиції грошей в основному пояснюється відновленням депозитів у банках після кризи 2004 року та сплатою 4,2 млрд. грн. за металургійне підприємство "Криворіжсталь" його попередньому власнику.

Фінансові ринки: Прибуток комерційних банків зріс на 90% у 2005 році.

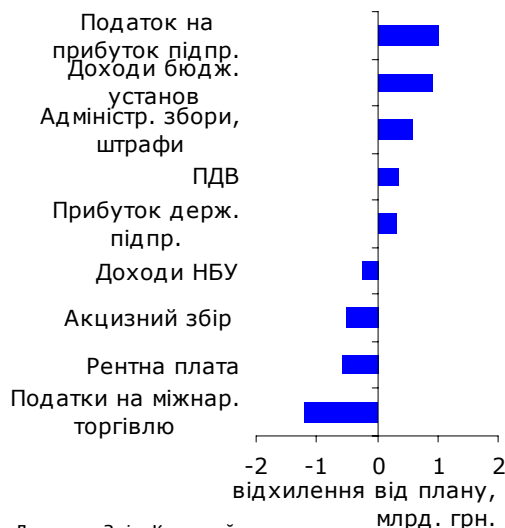
Банківський сектор. Згідно з інформацією НБУ у 2005 році

Зовнішня торгівля товарами

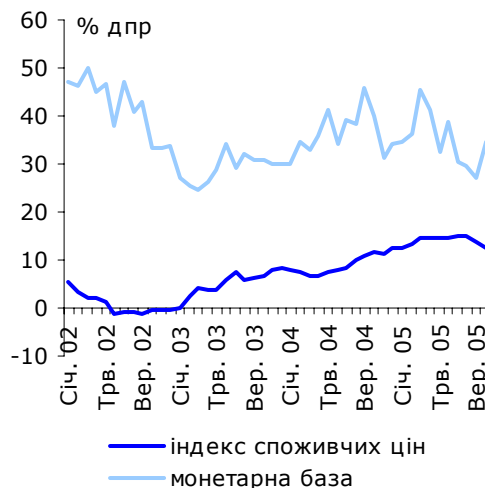
Джерело: Держкомстат

Виконання доходів Державного Бюджету 2005

Джерело: Звіти Казначейства

Динаміка монетарної бази та індекса споживчих цін

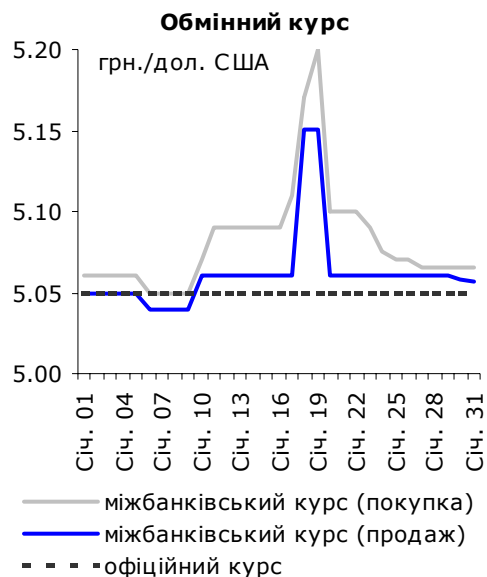

Джерело: Держкомстат, НБУ

комерційні банки отримали 2,4 млрд. грн. прибутку, що на 90% більше ніж у 2004 році. У 2005 році діяльність банківського сектора також була ефективнішою: доходність капіталу зросла з 8,43% до 10,28%, тоді як доходи від активів змінилися незначно з 1,07% до 1,31%. Як і раніше, відсотковий дохід залишився основним джерелом доходу у банківському секторі, забезпечивши близько 70% загального доходу. Характерною рисою минулорічного розвитку було стрімке зростання кредитування домогосподарств. Частка кредитів, наданих домогосподарствам, у загальному обсязі виданих кредитів зросла до 21% з 15% наприкінці 2004 року. Зростаюча динаміка свідчить про те, що роль комерційних банків у стимулюванні приватного споживання товарів тривалого вжитку набуває більшого значення.

Обмінний курс. В середині січня політична нестабільність, пов'язана з оголошенням Верховною Радою недовіри Кабінету Міністрів, та невизначеність, яку спричинило зростання ціни на газ, призвели до тимчасового стрибка курсу гривні на міжбанківському ринку з 5,05 грн./дол. США до 5,15 грн./дол. США (курс покупки). Однак інтервенції НБУ знизили курс та дозволили утримати офіційний курс на рівні 5,05 грн./дол. США. НБУ витратив 940 млн. доларів США офіційних резервів протягом місяця, що призвело до зменшення резервів до 18,6 млрд. доларів США.

Джерело: УФС, НБУ

Економічні Тенденції		IVкв 04	Iкв 05	IIкв 05	IIIкв 05	IVкв 05	Сер.	Вер.	Жов.	Лис.	Грд.
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	8,5	5,0	3,2	1,2	...	-1,6	3,0	2,2	-2,7	...
Зростання ВВП (реальне, кум.)	% дпр	12,1	5,0	4,0	2,8	...	2,8*	2,8*	2,8*	2,2*	2,4*
Пром. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	12,5	7,1	5,0	3,2	3,1	3,5	3,2	3,1	2,9	3,1
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	19,4	3,9	6,4	3,4	0,0	2,2	3,4	1,4	1,4	0,0
ІСЦ	% дпр	12,3	14,7	14,4	13,9	10,3	14,9	13,9	12,4	12,0	10,3
ІВЦ	% дпр	24,1	22,0	17,7	14,7	9,6	14,7	14,7	12,9	10,4	9,6
Експорт (дол. США, кум.)***	% дпр	37,2	15,8	10,3	7,7	...	6,8"	6,1"	6,3"	5,6"	...
Імпорт (дол. США, кум.)***	% дпр	26,0	17,9	21,9	22,6	...	26,4"	25,8"	25,3"	24,6"	...
Торгівельний баланс товарами (кум.)	млрд. дол. США	3,74	1,05	0,82	-1,02	...	-0,37"	-0,75"	-1,02"	-1,34"	...
Поточний рахунок, на кінець періоду	млрд. дол. США	6,80	1,70	2,29	2,09	...	x	x	x	x	x
Поточний рахунок (кум.)	% ВВП	10,4	11,4	6,8	3,7	...	x	x	x	x	x
Валові міжнародні резерви	млрд. дол. США	9,52	11,95	13,07	14,26	19,39	14,45	14,26	14,89	19,47	19,39
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	34,1	45,5	38,7	27,2	53,9	29,6	27,2	34,7	49,3	53,9
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.**	% річних	17,9	17,0	15,4	15,4	16,4	15,2	15,4	16,1	16,2	16,4
Обмінний курс, середній	дол. США	5,31	5,3	5,1	5,05	5,05	5,05	5,05	5,05	5,05	5,05
Обмінний курс, середній	євро	6,88	6,95	6,43	6,19	6,00	6,21	6,19	6,07	5,96	5,99

ДЖЕРЕЛО: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки

¹ Станом на 24 грудня 2004 року

" Місячні дані наведені тільки для експорту/імпорту товарів (джерело: Держкомстат), кварталні дані наведені для експорту/імпорту товарів та послуг (джерело: НБУ)

* Місячні показники не враховують регулярні кварталні перегляди ВВП

** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (джерело: НБУ)

Основні Економічні Показники		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Номінальний ВВП	млрд. грн.	102,6	130,4	170,1	204,2	225,8	264,2	345,9	...
Номінальний ВВП	млрд. дол. США	41,9	31,6	31,2	37,8	42,6	49,5	65,1	...
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	-1,9	-0,2	5,9	9,2	5,2	9,4	12,1	2,4e
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	-1,0	4,0	13,2	14,2	7,0	15,8	12,5	3,1
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	-9,6	-6,9	9,8	10,2	1,2	-11,0	19,1	0,0
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	10,6	22,7	28,2	12,0	0,8	5,2	9,0	13,5
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	20,0	19,2	25,8	6,1	-0,6	8,2	12,3	10,3
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	13,2	31,5	20,9	8,6	3,1	7,8	20,4	16,8
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	35,4	15,7	20,8	0,9	5,7	11,2	24,1	9,6
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	-13,4	-7,9	17,9	9,5	10,7	24,0	37,2	...
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	-14,0	-19,1	18,9	14,1	4,9	28,7	26,0	...
Поточний рахунок	млрд. дол. США	-1,3	0,9	1,2	1,4	3,1	2,9	6,8	...
Поточний рахунок	% ВВП	-3,1	2,9	3,8	3,74	7,7	5,9	10,4	...
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,7	0,5	0,6	0,8	0,7	1,4	1,7	...
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	0,8	1,1	1,5	3,1	4,42	6,94	9,52	19,39
Дефіцит (профіцит) зведеного бюджету*	% ВВП	-2,7	-2,1	-0,7	-1,9	0,8	-0,2	-3,4	...
Загальний державний борг	% ВВП	49,4	61,4	45,2	36,3	34,3	29,45	24,7	...
Зовн. борг (загальний)	% ВВП	38,4	49,9	33,0	26,0	24,6	17,3	18,6	...
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	21,9	39,3	39,9	37,4	33,6	30,1	34,1	53,9
Обмінний курс, середній	дол. США	2,45	4,13	5,44	5,37	5,33	5,33	5,31	5,12
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	3,43	5,07	5,44	5,30	5,33	5,33	5,31	5,05
Обмінний курс, середній	євро	2,77	4,39	5,03	4,81	5,03	6,02	6,62	6,40
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	4,02	5,20	5,10	4,67	5,53	6,66	7,22	5,97

ДЖЕРЕЛО: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, IFS, власні розрахунки

* Показник розрахований за новою методологією, що застосовується з 2002 року.

"Мінус" означає дефіцит бюджету

° Вартість товарів, переданих у власність Росії згідно з міжурядовою угодою про розподіл Чорноморського флоту, підписаною у травні 1997 року, на загальну суму 726 млн. дол. США не врахована

°° Вартість авіакомплексів, переданих у власність Росії як частина боргу за газ згідно з міжурядовою угодою, підписаною у жовтні 1999 року, на загальну суму 274 млн. дол. США не врахована

^e Попередня оцінка Держкомстату

Скорочення

сер	середнє	зпр	з початку року до теперішнього моменту
кум.	кумулятивний	щ.р.	щорічно
дпм	до попереднього місяця	кп	кінець періоду
дпк	до попереднього кварталу	сзп	середнє за період
дпр	до попереднього року	тп	товари та послуги